

Galikanizem, episkopalizem, janzenizem, jožefinizem

Galikanizem je zgodovinski fenomen z zelo dolgim razvojem in je več stoletij bistveno označeval odnose med francosko Cerkvijo in Apostolskim sedežem. Mnogi gledajo nanj preveč pod "rimskim vidikom", ki združuje cerkveni in politični galikanizem.

Današnji zgodovinarji vidijo v galikanizmu fenomen, ki temelji predvsem na posebni eklesiološki teologiji. Poudarjajo tudi tisto, kar *rimski* zgodovinarji radi prezrejo, da je namreč francoski episkopat tudi proti kralju samem, nemalokrat zelo energično branil posledice francoske Cerkve.

Episkopalizem 17. stol. in 18. stol. ima svoje korenine v pozno srednjeveškem odporu proti raznim papeškim zahtevam. Je tudi rezultat reformnim gibanjem 14. stol. in 15. stol., koncilov v Konstanci in Bazlu.

Janzenizem je neverna zmeta, ki pod krinko posebne pobožnosti in strogosti uvaja v katoliško teologijo in pobožnost pretiran avguštinski nauk o milosti in izvirnem grehu. Nanj vpliva tudi kalvinistični nauk o predestinaciji.

Jožefinizem teži za zmanjšanjem moči Cerkve in za nadoblastjo države nad njo. Vendar se ne more reči, da je sam sovražen Cerkvi. Cerkev je prosta davkov, uživa privilegij imunosti (država v državi). V Avstriji je zelo veliko samostanov, številni prazniki, božja pota, procesije. Jožef II. hoče reformirati državo, obenem pa tudi Cerkev v razsvetljenskem, janzenističnem in episkopalnem duhu.

Jožefinizem ima pred zgodovino v reformah Marije Terezije. Gonilna sila je Wenzel Anton Kaunitz, ki ima za program, da bi iz habsburške monarhije naredil močno absolutistično državo. Poskusno polje za izvajanje programa je avstrijska Lombardija.

Leta 1774 izda Jožef II. svoj program za filozofsko-teološki študij. Cerkev hoče popolnoma podvreči svojemu pravno-razsvetljenskemu programu. Izda okoli 6000 dekretov, ki naj izključijo delovanje Cerkve v zadevah mešanega značaja. Razsvetljenstvo triumfira ko papež Klemen XIV. ukine jezuitski red.

Leta 1781 izda odlok o samostanih – vsi samostani redov, ki se ne ukvarjajo z dušnim pastirstvom, poučevanjem ali karitativno dejavnostjo, naj se ukinejo. Imetje ukinjenih samostanov, zbrano v *verskem skladu* naj bi služilo za cerkveno, šolsko in karitativno dejavnost. Istega leta začne smotrnejše oblikovati župnije.

Jožefinizem traja kot državno-cerkvenstvo še naprej do leta 1815.